

Skriftliga synpunkter 2023-06-16
Hearing 9 juni 2023
Att: Erika Brendov,
erika.brendov@regeringskansliet.se

Inspel till utredningen om Stärkt konkurrenskraft för livsmedelsproducenter och ett starkt djurskydd, LI 2023:01

Svenska Fåravelsförbundet, nedan benämnt SF, är en intresse- och näringslivsorganisation för Sveriges fårföretagare. Föreningen har 24 länsföreningar och har idag drygt 2600 medlemmar. Ett stort antal av landets får finns i företag som drivs av medlemmar i Svenska Fåravelsförbundet.

Sveriges Lammköttproducenter, nedan benämnt LP, är en intresseorganisation som har till syfte att vara ett nätverk för att öka och sprida kunskap om lammproduktion i Sverige.

Inledning

SF och LP tackar för erbjudandet att både delta vid hearingen den 9 juni 2023, och för möjligheten att lämna skriftligt yttrande. Gällande frågan om vilken del av lagstiftningen vi helst vill att utredningen tittar på ur ett lammproduktionsperspektiv, kommer vi att återkomma innan den 7 juli 2023. Nedan finns en sammanställning av de inspel vi gemensamt från fårnäringen, gjorde vid hearingen den 9 juni 2023, även kompletterad med synpunkter som efter hearingen har identifierats i styrelserna för SF och LP. Vi har också haft möjlighet att vara delaktiga i det inspel som lämnats till utredningen från LRF Kött och hänvisar till det yttrandet för inspel som inte är specifika för fårnäringen.

1. Hur ser konkurrenskraften i stort ut idag? Vad är det viktigaste att utredningen fokuserar på för att skapa verklig skillnad i animalieproduktionen vad avser stärkt konkurrenskraft med bibehållet starkt djurskydd?

Konkurrenskraften behöver stärkas inom svensk lammproduktion. Sedan många år tillbaka har vi endast en 30 %-ig självförsörjningsgrad. Trots ett på senare år högt pris till producenten, minskar lammproduktionen i Sverige sedan flera år tillbaka.

Uppdraget som utredningen ska arbeta med, är omfattande och det är positivt att utredningen har tillsatts. Det är dock en stor utmaning också för oss i branschen att svara på vad som är viktigaste fokuset för att stärka konkurrenskraften med bibehållet starkt djurskydd, då det sannolikt är en lång rad faktorer som behöver förändras för att åstadkomma en ökad konkurrenskraft. Bättre betalt för våra produkters höga mervärden är naturligtvis avgörande. I den situation vi för närvarande befinner oss med extremt låg självförsörjningsgrad och minimal export, är det också avgörande för

konkurrenskraften att vi hittar kompletteringar i form av olika modeller för att stötta de svenska mervärdena för svensk lammproduktion. Detta kan göras i form av stöd för tex djurvälståndshöjande åtgärder eller andra typer av ersättningar där man som producent kan erbjudas en ersättning för olika insatser som leder till gott djurskydd.

Lammproduktion är en lågkostnadsproduktion och hänsyn behöver tas till de förutsättningar vi har i Sverige att bedriva lammproduktion.

Att svara på frågorna som utredningen ställer, är också en utmaning baserat på att vi många gånger inte exakt vet var vi har våra konkurrensnackdelar. De skillnader vi har kännedom om, har vi ofta inte tillräckligt detaljerad kunskap om. Det är svårt att sätta fingret på vad som egentligen skiljer. En lagstiftning som finns i flera länder, tillämpas ofta olika. Många utredningar har gjorts för att söka svar på dessa frågor och vi kan konstatera att det är väldigt svårt att jämföra olika länders regelverk och hur de tillämpas och fungerar i vardagen.

Regelförenkling och mindre detaljstyrning samt ökat utrymme för nationella ersättningar för våra svenska mervärden, är delar som vi från fårnäringen bedömer är avgörande för att stärka konkurrenskraften för svensk lammproduktion. Regler som bidrar till våra mervärden kan utgöra direkta konkurrenskraftshinder men svensk fårnäring är inte intresserade av att sänka djurskyddet. Vi behöver förutsättningar för bättre betalning och ersättningar för våra mervärden.

Som exempel kan nämnas följande områden där regelförenklingar behövs:

- Lagstiftningen för utevistelse eller bete för får, är idag inte anpassad för exempelvis regionala skillnader i markbeskaffenhet och rådande klimatförändringar med allt varmare vintrar och längre period av grästillväxt.
- När det gäller regelförenkling och effektivisering, så behöver vi i de fall Sverige önskar tillämpa nya system eller teknisk utrustning som ännu inte är godkänd i Sverige, få bättre förutsättningar för att börja använda dessa. Ett sådant exempel är virtuella stängsel som idag inte är en godkänd metod i Sverige men som tillämpas i bl.a. Norge. Godkännande ska utfärdas av Jordbruksverket och i de fall en ny metod redan är beprövad i annat land bör, om tillgängligt, djurskyddsdata från likvärdiga produktionsförhållanden vara tillräckliga för Jordbruksverkets bedömning.
- Djurvälståndersättningar är ett bra sätt att skapa ersättning för insatser för hög djurvälstånd, men dessa behöver kunna användas på annat sätt än idag. Det måste bli utrymme att erbjuda ersättningarna för åtgärder som finns i både lag och praxis, annars blir vi inte konkurrenskraftiga, då Sverige har en generellt sett skarp lagstiftning på djurskyddsområdet än många andra länder. Djurvälståndersättningar får inte riskera att "straffa" länder som kommit långt i sin lagstiftning eller praxis, vilket blir resultatet av nuvarande regelverk.

Konkurrenskraften påverkas kraftigt av nuvarande rovdjurssituation

Även om det rådande läget på rovdjurssidan inte omfattas av frågeställningarna som utredningen listat, så anser vi att frågan om rådande rovdjurssituation måste lyftas ur såväl ett djurskydds- som ett konkurrenskraftsperspektiv. En ökande rovdjursstam där framför allt vargstammen i Sverige för närvarande är större än på väldigt många år, har resulterat i en frustrerande situation för djurägare i hela landet. Under de senaste åren har vi också sett en utbredning av vargen främst i södra Sverige, och där finns en stor andel av våra tamdjursbesättningar. Detta gör sammantaget att de senaste årens utveckling resulterat i att ännu flera djurhållare kraftigt påverkas av vargens ökning och spridning. Fåret är det djurslag som drabbas av flest angrepp, men alla djurhållare med betande djur påverkas av det läge som vi har just nu. Kostnaderna för både rovdjursavvisande stängsel och för åtgärder som krävs vid angrepp, är höga och stora delar får bekostas av djurhållaren själv. Djurskyddet vid ett vargangrepp går naturligtvis aldrig att upprätthålla eller på något sätt säkra. Åtgärder måste vidtas omgående för att sänka trycket av rovdjuren samtidigt som ersättningsarna måste höjas för att djurhållaren ska kunna vidta åtgärder som behövs för att skapa en rimlig situation och kunna fortsätta bidra till svensk livsmedelsproduktion.

Rovdjursavvisande stängsel (RAS) är en av flera olika förebyggande åtgärder, där samtliga är mycket kostsamma. Andra åtgärder än RAS, kan vara att ta in djuren nattetid, att flytta djuren till andra fållor där mindre risk föreligger, etc. Det ska dock nog samt beaktas sådana åtgärder är inte bara kostsamma utan också i de allra flesta fall omöjlig pga antingen djurantal, avstånd till betet eller bådadera. De är också helt orimliga sett till både den arbetsinsats och det extra foderbehov som krävs i de fall åtgärderna används. Djurvälferden sätts i dessa fall i första rummet, på bekostnad av konkurrenskraften då kostnaderna blir orimliga att hantera.

2. Vilka positiva och negativa effekter får vi på konkurrenskraften på grund av Sveriges nationella särregler på djurskyddsområdet? Ge gärna exempel.

Ökade kostnader är naturligtvis en negativ effekt på många områden där vi har nationella särregler, men det är ju också delar som vi är stolta över i vår djurhållning och som verkligen visar på det höga djurskyddet i svensk lammproduktion.

Konkurrenskraften kan som rubriken nämner, påverkas åt båda håll med samma särregel. För lammproduktionen skiljer sig tex inte bara ytkraven för stallbyggnader, utan även skillnaden om det finns krav på stallbyggnader eller ej. En flexibilitet i tillgång till och användning av stallbyggnader, skulle vara till fördel ur ett konkurrenskraftsperspektiv. I Sverige ska djuren ha skydd av byggnader under den kalla årstiden, något som är kraftigt fördyrande för produktionen men som också ofta är befogat och tillför positiva effekter för vårt djurskydd och för produktionen. Vårt klimat

gör också att vi behöver bygga dyrare byggnader, då de ska hålla för snö i stora delar av landet. Här skulle ökad flexibilitet kring behovet av och användningen av stallbyggnaderna, i många fall vara en lösning som skulle ge en möjlighet till förenkling, minskade kostnader och därmed ökad produktion med befintliga resurser.

I ett läge med återkommande perioder med extrem torka, identifierar vi också ytterligare behov av större flexibilitet i lagstiftningen kring utevistelse. Man behöver kunna stödutfodra på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Foderspill kan minskas avsevärt vid utfodring inomhus vid foderbord, jämfört med utfodring ute i rundbalshäckar. Det behöver vara tillåtet att ha djuren inne för att minska foderspill, då det kan handla om stora mängder foder som kan sparas vid utfodring inomhus.

3. I vilken utsträckning påverkar lagstiftningen kring djurtransporter och slakt/avlivning av djur konkurrenskraften? Är det en fråga som är viktig att utreda?

Generellt hänvisar vi här till LRF Köotts svar och instämmer i att det totalt sett fungerar väl. Det förtjänar dock att påpekas att avstånden och ofta långa vägar till slakterierna kan utgöra problem för lammproduktionen, detta blir ofta mera påtagligt i norra Sverige. Enklare regelverk för småskaliga slakterier skulle öka förutsättningarna för flera verksamheter och därmed kortare avstånd för många transporter.

För lammnäringens del är regelverket för transporter av egna djur svårtolkat och onödigt detaljerat. Här skulle vi gärna se en ökad flexibilitet för att underlätta slakttransporter i framförallt den småskaliga produktionen, och även för transporter vid handel av avelsdjur mellan besättningarna, vilka ofta transporteras av djurhållaren själv. Regelverket leder till att många blir osäkra på om ett tillstånd behövs, både att skaffa tillstånd i onödan och att sakna ett tillstånd som man borde haft, försvårar situationen för djurhållaren.

4. Vilka medlemsstaters djurskyddslagstiftning är viktigast att jämföra med svensk lagstiftning från ett konkurrenskraftsperspektiv?

De största importländerna på lammkött: Irland, NZ, NL är de länder som står för de största andelarna av importen av lammkött. Även Tyskland förekommer i viss omfattning. Irland är extremt stora på lamsidan, de exporterar lika stor mängd som vi producerar i Sverige.

5. Skulle en högre nivå på djurskyddslagstiftningen inom EU och globalt förbättra svensk konkurrenskraft? Om ja, inom vilka områden skulle i så fall lagstiftningen framför allt behöva höjas inom EU respektive globalt?

De delar som fårnäringen känner till och har identifierat när det gäller skillnader i konkurrenskraft och där andra länders djurskyddsnivå skulle behöva höjas, är kring obedövade kirurgiska ingrepp. I flera konkurrentländer förekommer idag obedövade

ingrepp i form av kastrering och svanskupering.

6. Vilka för- och nackdelar ur konkurrenskrafts- och djurskyddssynpunkt ser ni med det obligatoriska kravet på förprovning av djurstallar?

Generellt anser vi från fårnärningen att förprovningen fungerar väl, men att olika hantering mellan olika länsstyrelser förekommer vilket inte är rimligt. Skillnaderna i hantering upplevs dock ha minskat något på senare år. Det behöver finnas en garanti för att man inte får nedslag på en tidigare godkänd förprovning, vid en senare djurskyddskontroll.

7. Kan utökad konsumentmärkning och information till konsumenter bidra till att öka konkurrenskraften för svenska livsmedel i Sverige, inom EU och globalt?

Konsumentmärkning är viktigt men också en svår utmaning och ett långsiktigt arbete, eftersom konsumenten kommer allt längre från producenten. De flesta konsumenter har ingen koppling till livsmedelsproduktion eller landsbygdsföretagande, vilket försvårar dialogen med konsumenten och ställer höga krav på hur vi marknadsför vårt goda djurskydd.

Information är positivt och viktigt, men det ska vara frivilliga märkningar. Vi ser också en risk med de gemensamma märkningar på EU-nivå som tidigare har diskuterats i olika former. Detta då dessa sannolikt skulle leda till att svenskt djurskydds fördelar inte kommer till konsumentens kännedom, då de i ett bredare sammanhang inte kan premieras och marknadsföras på ett korrekt sätt.

8. Hur ser konsumenters vilja att välja och betala för livsmedel med anledning av de svenska djurskydds- och djurhälsokraven ut? Hur har denna vilja utvecklats över tid?

Vår bedömning är att viljan att betala ökar i samband med kriser i vår omvärld som skulle kunna leda till mindre mat i Sverige. Å andra sidan finns risk att betalningsviljan minskar i en situation som vi just nu har, i en tid med stora ekonomiska utmaningar för hushållen i kombination med ökade matpriser.

9. Övriga medskick till utredningens arbete?

Detta är ett viktigt uppdrag som svensk lammnäring ser mycket positivt på, men som också landar fel i tid. Detta då den kommande EU-gemensamma lagstiftningen på djurskyddsområdet, endast är i sin linda och vi för närvarande vet väldigt lite om hur framtiden på området ser ut. Insatser som kan göra att fokus riktas på förutsättningarna för svensk produktion, är dock bra för att också öka kunskapen om våra förutsättningar och vår konkurrenssituation. Som tidigare nämnts är det en utmaning för oss att bidra till vad som kan behöva förändras, då det är svårt att göra jämförelser med andra länders situation, regelverk, tillämpningar av regler, synen på djurskyddet mm.

Småskaligheten är både en tillgång och en utmaning inom svensk lammproduktion, vilket bör beaktas vid förslag på åtgärder för att stärka konkurrenskraften. Vi vill avsluta med att sammanfatta behoven i följande: regelförenkling, flexibilitet, mindre detaljstyrning, utrymme för ersättningar som är resultat av både lag och praxis, skulle tillsammans med en rimligare rovdjurssituation skapa en bättre konkurrenskraft för svensk lammproduktion.

En önskan i ett framtidsscenario vore att alla berörda myndigheter hade ett konkret främjandeuppdrag inskrivet i sina regleringsbrev, för att säkra grundsynen på och behovet av, en stark svensk produktion av både livsmedel och andra produkter baserat på svensk animalieproduktion.

Gudrun Haglund-Eriksson

Ordförande Svenska Fåravelsförbundet
Bengtstorp
694 98 Närkesberg

Tomas Olsson

Ordförande Sveriges Lammköttproducenter
Norrby Gård
736 92 Kungsör